

ΙΖΟΑ. Βραγγιάνα μου, είσαι βέβαιη. Κι ἂν εἶταν ὁ Τριστάνος; κ' ἢ μάχισσα ἢ Ἑβραία στὰ μαῦρα της τὰ βρόχια ἂν τὸν κρατοῦσε;

ΒΡΑΓ. Μὴν τὸν πιστεύεις! Εἶναι ὄχι ἀθρεμμένη στοῦ κῦρ Ἀντρέττου τῆ φωλιά, πὺν βάζει τριγύρω σου τριβόλια καὶ παγίδες μὲ πονηρία θανάσιμη. Ὁ Τριστάνος δὲν εἶναι φυλακτῆ. Θέλουν οἱ ὄχτροί σου γιὰ τὸν καλὸ σου νὰ μὴν ξέρης, κ' ἔτσι μὲ νέον καημὸ νὰ λυώσης. Μὰ μὴν τρέμης βάστα γερά, νάντισταθῆς! — Νά, ὁ Ρήγας!

(*Ἀπολυθῆσι*)

Μεταφρ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΧΑΡΑΥΓΗ

Μὲ κάτεχαν μελαγχολικὲς σκέψεις τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετράδης (1 τοῦ Φλεβάρη), σάν, καθισμένοι σὲ μιὰ καρέκλα, περίμενα ν' ἀκούσω τὸν ἑναρκτήριο τοῦ νέου Καθηγητῆ κ. Σίμου Μενάρδου· γιὰτ' εἶχα διαβασμένο στὶς ἑφημερίδες καὶ ἀπὸ γνωστούς μου εἶχ' ἀκούσει πὺς τοῦ ἐτρομαζότανε ἀποδοκιμασία ἀπ' τοὺς φοιτητῆς, πὺν, πιστοὶ ἀκόμα στὴν κουρευλιασμένη σημαία τοῦ ὑποψήφιου βουλευτῆ Ἀττικῆς, δὲν μποροῦσαν νὰ χωνέψουν Καθηγητῆ τῆς φιλολογίας γνωστὸ μαλλιάρῳ. Ἀπὸ καμιὰ μεριά λοιπόν, σκεφτόμουνα, δὲ θὰ μποροῦσε νὰ χωρέσει στὸ φριχτὸ αὐτὸ σκοτάδι μιὰ φωτεινὴ ἀχτίδα; Οἱ φοιτητῆς, ἢ μορφωμένη μερίδα τῆς κοινωνίας, αὐτὴ πὺν ἄλλου τραβάει τὴν κόκκινη σημαία τῆς ἐπανάστασης — εἶναι καὶ αὐτοὶ προορισμένοι νὰ παίξουν στὸν τόπο μας τὸ χειρότερο καὶ ταπεινότερο ρόλο πὺν μπορεῖ νὰ φανταστῆ κανεὶς, νὰ γίνονται σημαιοφόροι τῆς ψευτιάς, τῆς ὑποκρισίας, τῆς ὀπισθοδρομικότητας, νὰ χειροκροτοῦν τοὺς ἀμαθέστερους καὶ χυδαιότερους δημαγωγούς καὶ ν' ἀποδοκιμάζουν ὅσους ἔρχονται μὲ τὸ φῶς στὸ βασίλειο αὐτὸ τοῦ Ἄδης; Ἀπὸ ποιους τότε νὰ ἐλπίζει κανεὶς; Μιὰ ὀμβροντία χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγὲς διέκοψαν τὶς σκέψεις αὐτῆς· εἶταν ἢ ὑποδοχὴ πὺν κάνανε οἱ φοιτητῆς στὸ μαλλιάρῳ Καθηγητῆ. Ὁ κ. Μενάρδος ἄρχισε μὲ σιγανὴ μὰ μελωδικὴ φωνὴ τὸ λόγῳ του· ἄρχισεν φυσικὰ ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα σάν Καθηγητῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλολογίας πὺν διορίστηκε. Ἐρριξε βλέμμα θαυμασμοῦ στὴν ἀρχαιότητα ὁ Μενάρδος — μὰ τὸ βλέμμα αὐτὸ δὲν εἶταν σάν κ' ἐκεῖνο πὺν εἶχαμε ὡς τώρα συνειθισμένο· δὲ σήκωσε τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα γιὰ νὰ περιφρονῆσῃ τὴ μέση καὶ βρῖσει χυδαία τὴ σημερινὴ ὁ φωτισμένος Καθηγητῆς. Μελέτη τῆς ἀρχαιότητας τέτοια δὲ στέκει σὲ σημερινούς λαοὺς πὺν θέλουν νὰ ζήσουν. Λαοὶ πὺν αἰσθάνονται μέσα τους ζωὴ, λαοὶ πὺν ἔχουν ἔθνικα ἰδεώδη καὶ πὺν μερικὰ ἀπ' αὐτὰ μποροῦν σήμερα νὰ ἐκπληρώσουν δὲν περιφρονῶν τὸ παρόν, τὸ εἶναι τους. Τὸ παρελθόν τους θέλουν βέβαια νὰ τὸ ξέρουν, θέλουν νὰ ἰδοῦν τὸν παλιὸ τους πολιτισμὸ — μὰ ὄχι γιὰ νὰ γυρίσουν πίσω σ' αὐτόν, μόνον γιὰ νὰ εἰκολυνθοῦν στὸ σκηματισμὸ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ μέλλοντος. Ὅ,τι ἄλλαξε τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου — αὐτὸ δὲν πάει νὰ πεῖ πὺς εἶναι βάρβαρο ἢ χυδαῖο· αὐτὸ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς

ἐξέλιξης κ' ἔχει τόση ἀξία ὅση καὶ τὸ παλιό. Ἔτσι κ' ἢ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι βάρβαρη, οὔτε ἢ βυζαντιακὴ κ' ἢ ἀρχαία δὲν ἔχει τὸ μονοπώλιο τῆς εὐγένειας· ἔτσι κ' ἢ λογοτεχνία πὺν μεταχειρίστηκε γιὰ ὄργανό της τὶς διάφορες αὐτῆς μορφῆς τῆς γλώσσας δὲν πρέπει νὰ ἐξεταστῆ μὲ μονομέρεια, γιὰτι καὶ ὁ ἑλληνικὸς μεσαιῶνας καὶ ὁ ἀθάνατος νέος ἑλληνισμὸς μᾶς ἔδωκε ἔργα μὲ ζωὴ καὶ ἀξία, ἔργα πὺν καθρεφτίζουν ὅλα τὴν ψυχὴ τοῦ ἐνιαίου λαοῦ. Κ' ἢ ἐνότητα αὐτῆ μ' ὄλη τὴ μεγάλη χρονικὴ ἀπόσταση φαίνεται ζωγραφισμένη στὰ λογοτεχνικὰ μνημεῖα, πὺν μᾶς δείχνουν σὲ τόσα σημεῖα τὶς ἴδιες ἀντιλήψεις, τὰ ἴδια αἰσθήματα, τὶς ἴδιες ἐντυπώσεις.

Ἦλιε πὺν πᾶς στὴ μάννα σου, Ἦλιε πὺν πᾶς νὰ δύσης Ἄν δῆς καὶ τὴν ἀγάπη μου νὰ μοῦ τὴ χαιρετίσης,

λέει ὁ λαϊκὸς ποιητῆς· τὸν ἥλιο βάζει γιὰ ταχυδρόμο καὶ ὁ Ἄϊας τοῦ Σοφοκλῆ στέλνοντας στὴ μάννα του τοὺς τελευταίους του χαιρετισμούς!

Τὴν ἐθνικὴ αὐτὴ ἐνότητα τὴν περιφρόνησαν οἱ περιώνυμοι «σοφοὶ» τῆς χθῆς· φωνασκοῦσαν βέβαια γιὰ τὰ ἔθνικα ἰδεώδη μὰ ξεχνοῦσαν πὺς αὐτὰ στηρίζονται ὄχι στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μὰ στὴ μεσαιωνικὴ παράδοση πὺν μόνον αὐτὴ μᾶς συνδέει μὲ τὸ λαὸ πὺν διεκδικοῦμε τὴν κληρονομία του. Ἐνα ἔθνικὸ ρῖγος πιάνει στὰ λόγια αὐτὰ καὶ τοὺς ψυχραιμότερους ἀκροατῆς· πολλῆς φορῆς ζοηρὰ χειροκροτήματα πὺν ὀλοφάνερα βγαίνουν ἀπ' τὴν καρδιά ἐκείνων, πὺν ἴσως ἦρθαν ν' ἀποδοκιμάσουν τὸν προδότη μαλλιάρῳ διακόπτον τὸν κ. Μενάρδο. Τὰ σκοτεινιασμένα μάτια τῶν ὀπισθοδρομικῶν νέων τῆς χθῆς ἀρχίζουν νὰ βλέπουν στὸ φῶς πὺν ἔρχετο ὁ μαλλιάρῳς προβολέας γιὰ συκοφαντίες καὶ χυδαιότητες ὅ,τι ὡς τὰ χτῆς ἔβλεπαν γιὰ μεγαλοφυΐες! Ἀρχίζουν νὰ βλέπουν πὺς δὲν εἶν' οἱ μαλλιάρῳι ἐκεῖνοι πὺν ζητοῦν τὴ διάσπαση τῆς φυλῆς μὲ τὴ διάσπαση τῆς γλώσσας, μὰ ἐκεῖνοι πὺν περιφρονῶντας τὴ γλῶσσα χιλίων χρόνων προσηλώνουν τὰ βλέμματα σὲ μιὰ μόνον — καὶ τόσο μακρυνῆ — ἐποχὴ καὶ θεωρώντας βάρβαρο τὸ κάθε τι πὺν ἀκολοιθῆσε, δὲ βλέπουν πᾶ Ἑλληνισμὸ ὕστερ' ἀπὸ κείνη τὴν ἐποχὴ! Ἀρχίζουν νὰ βλέπουν πὺς δὲν εἶναι προδότες, πὺν πουλιένται σὲ ξένους ἐχθρικούς μας λαοὺς ἐκεῖνοι πὺν ὑπερασπίζουν ἀτρόμητα τὴν ἐθνικὴ γλῶσσα — μὰ Ἑλληνες πὺν τολμοῦν νὰ ἐλπίζουν ἀκόμα σ' ἕνα παρόν καὶ σ' ἕνα μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ πὺν θέλουν νὰ ἰδοῦν μορφωμένο τὸν ἑλληνικὸ λαὸ, πὺν οἱ ἄλλοι ὡς τώρα ἄφιναν στὸ μεγαλύτερο σκοτάδι! Κι ἔταν ὁ ἐμπνευσμένος ὀμιλητῆς τέλειωσε μὲ τὴν ὀμορφὴ ἀποστροφὴ «ὁ στενὸς ὄριζων τῆς σημερον θὰ εὐρυνθῆ καὶ τότε θὰ ἴδωμεν — θὰ ἴδῃτε τουλάχιστον, ὁ νέοι σεις «*Ἑλλάδα τὴν Ἑλλάδα*», χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίες, βγαλμένες ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια ἐκείνων πὺν σκέψες σκοτεινῆς τοὺς εἶχαν φέρει ἐκεῖ, εἶταν τῶν κοκκῶν τὰ λαλητὰ πὺν μνηοῦσαν ἐπὶ τέλους καὶ σὲ μᾶς τὸν ἐρχομὸ τῆς χαρουργῆς.

Κι ἀφήσαμε τὴν αἰθουσα μὲ τὴν καρδιά πλημμυρισμένη χαρὰ — κ' ἐλπίδα, πὺς θάρθει καὶ δῶ ἢ ἐποχὴ πὺν τοῦ Ἦλιου οἱ φωτεινῆς ἀχτίδες θὰ λύσουν τὸ σημερνὸ τρισκόταδο, θὰ φωτίσουν *τὴ νέαν Ἑλλάδα*.
Α. Τ.